

Konsumenten och inte producenten som bär hälsorisken

PERSPEKTIV HENRIK ENNART

SvD 5 februari 2014 kl 03:01 , uppdaterad: 5 februari 2014 kl 07:59

Min kollega Jenny Stiernstedts [intervju med Kemikalieinspektionens tidigare generaldirektör Ethel Forsberg](#) är i stora stycken anmärkningsvärd läsning, inte minst när man som jag själv är förälder.

Chefen för den svenska expertmyndigheten vad gäller kemikalier måste uppenbarligen sluta på jobbet och ge ut en bok för att öppet kunna berätta om sin frustration inför de hot kemikalierna vi exponeras för utgör, och om hur lite som görs för att skydda oss och våra barn.

Enligt Ethel Forsberg läggs tvärtom betydande energi ner av kemiindustrin, av olika beslutande organ och även andra svenska myndigheter för att blockera ett bättre skydd.

Ett exempel är att hon menar att Livsmedelsverket gått kemiindustrins ärende då man underlåtit att varna allmänheten för den cocktail av gifter som numera finns i svenska kvinnors bröstmjolk. Det är gifter som inte fanns i den modersmjolk som hennes egen generation nåddes av på 1950-talet.

Varje vecka publicerar forskare resultat om samband mellan kemikalier i vår miljö och fetmaepidemin, diabetes, olika cancersjukdomar, hyperaktivitet och, exempelvis, en allt tidigare pubertet. I framtiden kommer vi att veta om spridningen av kemikalier är huvudorsak eller bisak.

Men frågan som Ethel Forsberg reser är om det är bättre att på ett förmyndarmässigt sätt inte oroa allmänheten, än att informera om sakernas inte alltid glasklara tillstånd? Den bästa lösningen på giftet i modersmjölken är ju inte att sluta amma eftersom mjölken för så mycket annat gott med sig. Snarare att ifrågasätta användningen av vissa kemikalier.

I ett demokratiskt samhälle ger information bränsle till en debatt och gör det möjligt att genom fri åsiktsbildning till slut formulera gemensamma beslut. Den verklighet Ethel Forsberg mötte under sin tid som generaldirektör tycks till stora delar ha varit raka motsatsen till en sådan öppenhet. En värld där gränsvärden avgörs av experter i slutna sammanträdesrum och där den vanligaste tanken inte är att skydda människor mot tänkbara hot, utan att skydda bra produkter mot orättvisa anklagelser.

Det är också en värld där beslut om gränsvärden – den halt som anses säker – betraktas som renodlat vetenskapliga frågeställningar. Men i verkligheten är gränsen sällan tydlig, och frågan handlar istället om när det är värt att ta risken? Och för vem? Ett grundläggande problem vid utformningen av alla gränsvärden är ju att det är konsumenten och inte producenten som bär hela hälsorisken.

Som konsument kanske jag gillar att klättra i berg, eller hoppa fallskärm. Det är inte helt ofarligt, men jag gör en personlig kalkyl som säger att detta ger mitt liv mening och därför är jag beredd att ta just den risken. Jag kanske inte är lika beredd att fylla min riskkvot halvsömning vid frukostbordet eller då jag förstrött knappar på datorns tangentbord. Särskilt inte ovetandes och om det finns alternativa lösningar som fungerar nästan lika bra.

LÄS INTERVJUN [Ethel Forsberg: "Att inte få veta passar inte dagens samhälle"](#)